

Добровольська В. В.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук

ЩОДО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зовнішньоекономічна діяльність з однієї сторони є певним видом господарювання, якому притаманні специфічні риси та ознаки, а с другою – інститутом господарського права, змістом якого є норми спеціального та загального законодавства. Норми спеціального законодавства містяться у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (надалі – Закон України «Про ЗЕД») (Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991р. // Відомості Верховної Ради УРСР – 1991. – № 29. – ст. 377), а загальні визначає ГК України (надалі – ГК України) (Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 19-20. – Ст. 144) і Цивільний кодекс України (надали ЦК України) (Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356).

Проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності держав на сучасному етапі набувають все більшого значення, у цьому сенсі тенденції економічного розвитку характеризуються яскраво вираженою інтеграцією національних економік у міждержавні формування світового ринку з єдиними правилами, що регламентують обіг матеріальних цінностей.

Різноманітні суб'єкти господарювання мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність шляхом укладання зовнішньоекономічних контрактів. Держава зацікавлена у належному виконанні зазначених контрактів та зовнішньоекономічної діяльності в цілому і здійснює контроль, який виражається через дії і засоби.

Перш за все зазначена форма державного контролю реалізується через реєстрацію зовнішньоекономічних контрактів. Узагальнене поняття зовнішньоекономічного договору (контракту) дано в ч. 6 ст. 1 Закону України «Про ЗЕД»: під зовнішньоекономічним договором розуміється «матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності».

Останнім часом міжнародно-правові документи, а також спеціальні закони (якими регулюються відносини у зовнішньоекономічній діяльності) для цілей встановлення міжнародного характеру договору віддають перевагу іншому критерію – місцезнаходженню комерційного підприємства, під яким розуміють постійне місце регулярного здійснення ділових

операцій (Поєдинок В. В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 83–84).

Таке твердження знаходить своє відображення у міжнародних договорах, зокрема: Віденській конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року (ст. 1) (Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – С. 116); Гаазькій конвенції про право, що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів 1986 р. (ст. 1) (Розенберг М. Г. Контракт международной купли-продажи. Современная практика заключения. Разрешение споров. – М.: Международный центр финансово-экономического развития. – 1996. – С. 209–220); Нью-Йоркській конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р. (ст. 2) (Нью-Йоркська конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 36; 2004. – № 44; 2006. – № 38. – С. 285, С. 253. – Ст. 2539); Протоколі про зміну Конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1980 р. (ст. 1) (Протокол про зміну Конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1980 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 44; 2005. – № 31. – С. 706, С. 373. – Ст. 2943). Виходячи з актів законодавства України, зазначених вище, Міністерство економіки та з питань економічної інтеграції України прийняло Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердивши його наказом № 201 від 06 вересня 2001 року (Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): наказ Міністерства економіки та з питань економічної інтеграції України № 201 від 06 вересня 2001 р. // www.kiev.gada.ua). Також діє наказ Міністерства економіки України від 15.12.2005 р. «Про порядок реєстрації (обліку) зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом» (Про порядок реєстрації (обліку) зовнішньоекономічних контрактів (договорів) на здійснення експортних операцій з металобрухтом: наказ Міністерства економіки від 15 грудня 2005 р. // Офіційний вісник України від 25.01.2006. – 2006 р., № 1, / 1-2 /, стор. 208, стаття 61), згідно з яким по суді державної реєстрації підлягають всі зовнішньоекономічні контракти, згідно з Інструкцією, яка визначає єдиний порядок заповнення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) і призначена для здійснення реєстрації контрактів Міністерством економіки України (Інструкція про порядок заповнення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту): наказ Міністерства економіки від 15 грудня 2005 р. Офіційний вісник України від 25.01.2006. – 2006 р., № 1, / 1-2 /, стор. 211, стаття 61).

Таким чином, держава здійснює контроль за укладанням зовнішньоекономічними контрактами шляхом реєстрації у відповідному державному органі – Міністерстві економіки, процедура якої регулюється певним

ми відомчими актами відповідного органу та доречним представляється внесення зазначеної процедури до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», що сприяє спрощенню формальної сторони державної реєстрації та сприятиме уніфікації законодавства.

Павлов С. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри теорії держави і права, кандидат юридичних наук*

ОДНЕ З ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ПІДСУДНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Досліджуючи існуючу судову практику, яка склалась у господарському судочинстві за останній період, вважаємо за доцільне відмітити, що має місце неоднаковий судовий розсуд у суддів першої та апеляційної інстанцій при інтерпретації та застосуванні статті 17 Господарсько-процесуального кодексу України (Господарсько-процесуального кодексу України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>).

Зазначена стаття закону має розширений предметний зміст, так як наявні у ній норми: встановлює і регламентує єдиний процесуальний порядок передачі, прийняття й вирішення справ, що рухаються з одного господарського суду до іншого господарського суду в силу дії принципу підсудності, надає право апеляційного оскарження тощо. Вважаємо, що зазначене нормативне наповнення однієї статті таким об'ємним станичним та динамічним процесуальним інструментарієм ускладнює її розуміння та застосування. Зокрема, як вбачається з конкретної справи № 11/8(02-52а)/2012/5003 (Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>), господарський суд Дніпропетровської області передав, в порядку виконання ст. 17 ГПК України, за підсудністю матеріали справи господарському суду Вінницької області. За наслідками розгляду даних матеріалів, господарський суд Вінницької області у відповідності до приписів п. 5 ст. 63 ГПК України, встановивши порушення позивачем згаданої норми, постановив ухвалу, якою повернув позивачу його позов та додані матеріали.

Апеляційний господарський суд Рівненської області скасував ухвалу господарського суду Вінницької області та направив справу на розгляд до цього суду. У своєму рішенні апеляційний суд виходив з того, що господарський суд Вінницької області, повернувши позовну заяву, цим повторно вирішив питання про можливість прийняття до розгляду господарським судом цієї позовної заяви, оскільки таке питання уже було вирішено господарським судом Дніпропетровської області.

Неоднакове застосування приписів статті 17 ГПК України, на нашу думку, зумовлене текстуальною нерозрізненістю двох правових явищ таких як – матеріали справи та позовні матеріали.